

številni Poljaki, ki stanujejo v Peterburgu, Moskvi in posebej v globoki Rusiji,čitajo največ v Peterburgu izhajajoči tednik »Kraj«. Ta tednik je doživel sedaj deveti letnik in se razpošilja v okoli 6000 izvodih, kar je za poljski list precéj znatno. Urejevan je skrbno, dopisnike ima v vseh krajih, kjer živé Poljaki, in zato objavlja zanimive novice, kakor noben drug poljski list. Naravnost važni pa so dopisi iz »Ziem slowianskich«. Tako je bila v zadnjem letniku cela vrsta dopisov iz Češke, Moravske, Bolgarije, iz Gradca, Zagreba, Ljubljane (s podpisom Zibar) itd. »Kraj« ima stalen predal za slovstvo z nadpisom »Przegląd literacki«, v katerem nahajamo mnogokrat posnetke in ocene

knjig in listov hrvatskih, slovenskih, čeških i. dr. Verskih vprašanj se ta list navadno ne dotika, ali pa samo toliko, kolikor je treba zaradi kakega političnega vprašanja. A bolj se bavi »Kraj« s svojim posebnim vzorom, »panslavizmom — vseslovanstvom«. Vendar bi pa bilo neopravičeno reči, da je ta list sam vseslovansk, kakor tudi ne moremo še sklepati iz nekoliko odločnih katoliških člankov, da je list odločno katolišk.

Tako se nam predstavlja poljsko časnikarstvo v onem delu, ki je pod rusko vlado.

Najbolj potrebni za ta del Poljske bi bili ljudski spisi, ker takih tukaj še ni — znamenje, da ljudstvo še malo čita.
(Dalje.)

Rimske elegije.

I.

V Rimu, 6. februarja.

opet se pómlad poraja, preraja duhteče se popje,
Z vėj brstečih citron sladek usiplje se vonj.
Megle se vlažne podé, jasni se sanjavo obnehje,
Iz pomlájenih prs pesem pastirjev kipí.
Vračajo v vedre goré se, v očétne goré se sabinske,
Zvonec se tožno glasi, tiho ubrana svirél.
Zemlja mladí se, nebó: a Roma ne, večna ne Roma,
Megla se vlačí nad njó; zimski viharji vršé.
Tibera kalno v morjé valove poganja tirensko,
V vrhíh temnéčih cipres veter samotno ječí . . .
Kje ti je, Roma, ponós, kje tvoja kraljeva je zarja,
Ki ti obetala je solnce pomlájenih dnij?
Kaj se pogled ti mračí in lega na čelo ti megla,
Megla na čelo in mrak, lega ti bol na srcé?
Pómlad se drugim poraja, a tebi zamrla je pómlad,
Zgodaj osúl se ti cvet, zgodaj odpal ti je sad!
Brazde brez zrnja ležé, rjaví na polju oralo,
Koče zapušča selján, prósit gre v déžel solzán.
Joče ob poti sirota, in glad prhuta po hramih,
S solzo iz bednih očes mati dojenca pojí.
Róko je trudno težák povetil, po golem zidovju
Veter samotno ječí, kroka hripavo gavran! . . .

—č—

Solnce je bilo že zatonilo, ko je Rogovilar končal svojo pripoved. Tihi mrak je legal na zemljo in lahne meglice so se vzdigovale v zrak. Vse se je spravljalo k počitku.

Zagoriški možje so imeli pred razhodom izreči še važno razsodbo, namreč: Kateri je več doživel na svetu, Hople ali Rogovilar, razsoditi na podlagi njihovih pripovedij.

Težka naloga: tem težavnejša, ker so Zagoričani razcepljeni na dva, povsem nasprotujoča si tabora, a Rogovilar je iz močnejšega tabora zagoriških velikašev ali „gruntarjev“, in Hople iz tabora demokratov ali „kajžarjev“.

Vstane Kepec, iz tabora kočarjev, nazivan župan zagoriški, in pravi: »Slišali smo vse, kar sta ta dva naša moža, Hople in Rogovilar, na svetu dobrega in hudega doživela; sedaj ne gre več

za to, kaj sta doživela, ampak kateri je več doživel na svetu. Vsakdo je dobro slišal, saj smo imeli odprte oči, usta in ušesa, in mislim, da je vsakdo po svoji previdnosti razsodil; zato vprašam jaz zbrane zagoriške može: Kateri je več na svetu doživel, Hople ali Rogovilar?»

Vsi „gruntarji“ so rekli: »Rogovilar«, a kočarji so zakričali: »Hople!« Tudi sam Kepec se je odločil za Hopleta.

Svoje glavno so vsak svojo trdili in slednjič so si jeli dajati priimke. Kočarji so dejali posestnikom: »brusi«, a oni njim: »lačni komarji!« in tako je šlo vse vprek, nič se ni dalo pogovoriti.

Razsodba je ostala nerešena do današnjega dne. Vsakdo trdi svojo: kočarji so prepričani, da je Hople več doživel, a gruntarji so uverjeni, da je Rogovilar.

Kdaj bode pač končana ta pravda?

(Konec.)

Rimske elegije.¹⁾

II.

V Rimu, 31. marca 1889.

Ferreus est heu, heu, quisquis in urbe manet.
Albius Tibullus. II. 3.

Saj ne sovražim te, svet, saj ljub si mojemu srcu.
Vendar me tiho tu sèm vabi na grobje temno. —
Ljubil ognjeno je rod, s solzami svoj rod Jeremija,
Žarna ljubezen mu ni v meglo zavila duhá.
Gledal je divjo propast, izvoljeno gledal je ljudstvo,
Da od svetišča srcé, v zemljo obrača pogled.
Zubelj je zgrabil goreč, oko mu je jezno vsplamtelo,
Svetil je v strašno temò, rodu odkrival obraz . . .
Mene ni zvalo nebó, poslanstva ne znam Jeremije,
Torej iz Rome tu sem bridko me vabi srcé.
Sédam na grob kakor tica, ki toži po lepi pomladi,
Nisem kot tica, ki v noč zglaša pogube polèt.

¹⁾ . . . Si trionfa dell' occupazione di Roma non tanto perchè così compivasi la vantata unità d' Italia, come già faceasi ripetere dagli sciocchi e dagli ipocriti, ma specialmente perchè così si diveniva padroni di erigere il soglio di Satana; ove è da secoli stabilito il contro del Regno di Gesu Cristo. La rivoluzione vuole scristianizzare la società ed il mondo . . . La verità intorno alla questione Romana per B. O. S. (Prato 1889, pag. 12.)

To potrjuje slavlje Jordana Bruna. Odbornik Bovio je tedaj govoril pred spomenikom: „Reca dolore al papato meno il 20 Settembre che il 9 giugno . . . Allora l' Italia entrò in Roma, termine del suo cammino, oggi Roma inaugura la religione del pensiero, principio d' un'altra età“ (Cf. ibid. pag. 75.)

In ko bi bil, čemú? čemú proroštvo brez vere,
 Saj resnici v obraz rod se oholi reži —
 In proroštvo čemú? Z boleščjo bi kazal osodo,
 Ki nad rodom vršèč temnih oznanja mu dnij . . .
 Kletev nad rodom visi, pravice oskrunjene prapor,
 Polje krvavo leži, zbira gavranov se trop.
 Brat se zaganja na brata, obup razžarja oči mu,
 Tibera silno ječi, z bratov poji se krvjó.
 Glad klopoče z zobmi in gloje obupno si roke . . .
 No, proroštvo čemú? rodu brez vere čemú?
 Komur prirode je glas, oglušelo srcá koprnjenje,
 Kaj mu je mari duhá, kaj ga resnice je skrb! — —

Grenko jokala je mati in stezala roke po hčeri,
 Vrni se, Miljena, glej, mati po tebi solzi!
 Roma, ne hiti v propast, zapusti, zapusti malika,
 Laž ga vodi in strast, vodi pogubna ga čud.
 Tvoje ostrupil srcé in rod bo v tebi oskrunil,
 Roma, ne druží se ž njim, vrni se k meni nazaj!
 Materna bol zaman, zaman nje tekle so solze,
 V slepem je čakala snu hčerka poročnega dné.
 Ko je odpel že škržat in jesen šumela po trstju,
 Združil se ž njo je malik, rógal se skrivaj je svet . . .
 Roma kraljeva — in zdaj čemú zamišljeno gledaš,
 Bol ti stiska srcé, prešlih spominjaš se dnij?
 Tiho nevesta sedi in zgiblje odelo poročno,
 Solza zaliva oči, venec ji vene na tléh.
 In če se svetu smeji, pod smehom pa joče srcé ji,
 S smehom se druží ji jok, vejice lepe rosi — —
 Dvigni, kraljica, obraz, iztrgaj se temni prevari,
 Vrni se v mesto mirú k materi dragi nazaj!
 Nagni v naročaj se njé in dnij pozabi preteklih,
 Zopet objel te bo mir, zopet bo srečno srcé . . .

Toda podobe čemú? čemú-li prilike rodu,
 Slep mu duhá je pogléd, slep mu k resnici korak.
 Misli zapustil je luč in moč zapustil resnice,
 Ki rodove mladí, mlade zmagalno krepi.
 Kdo mu je hranil življenje, kdo lečil krvave je rane,
 Ko mu tuji je rod trgal znemogle redí?
 Kdo mu srcé je blažil in z lovorjem venčal sinove,
 Z lovorjem zmage duhá, z lovorjem zmage srcá?
 Kdo ponosno gradil kraljeve je véže in hrame,
 Véže nebeske moči, hrame človeške moči?
 Toda čemú? čemú podobe in prilike rodu,
 Slep mu duhá je pogléd, slep mu k resnici korak!
 Prorok mu v rodu je vstal, napisal je novo postavo,
 Nov mu zgradil je oltar, zlato mu tele ulil.
 Predenj sinovi hité proroka naukov poslušat,
 Predenj poklekajo v prah, sklepajo sužnje roké.
 V lice se prorok reži svetinjam in materi roda,
 Ž njim se zavrženi rod materi v lice reži:
 Mati je naša svobóda in misel svobodna nam žezlo,
 Združenje venec kraljev, narodna zloga prestól! . . .

Vrača se s praznika rod in gleda zamišljen na polje,
 Kje je združenja cvet, kje mu svobóde je sad?
 Slavlja umolknil je glas, potihnile so davorije,
 Zginil je čárobni blisk, pada na zemljo temà . . .
 Dvigni se, Roma, poglej, kje slavna je tvoja svobóda,
 Kje veličja je dan, kje je zedinjeni rod!
 Kje je četa sinov, da glavo svetó domovini
 Z lovorjem venča duha, z lovorjem venča srcá?
 Tu po grobju ti spé, sinov ne uspeva svoboda,
 Ki jej bratovska kri móči nasilni prestol . . .
 Tu po grobju molécé, sramujó se poznega roda,
 Ki domovini imó, materi lice grdí —
 Ne! ne molécé . . . le čuj! ne vzdíše li zemlja pod tabo?
 V njej pa vzdíše tvoj rod, rod iz pozabljenih dnij:
 Vrni se, sestra, nazaj, zapusti, zapusti proroka,
 Laž ga vodi in črt, vodi pogube ga noč!
 Prišel bo dan, ko se zgrudil malik bo lažnive svobóde,
 Temnega pekla Titán, ki se vali na nebó!
 Zgrudil se bode ječé: Nenikekas Galilaie,¹⁾
 Nanj pa zgrudil prestol v divji se bode razvál . . .
 Vrni se v mesto mirú, v naročaj se materi vrni,
 Kam obupno vihraš, Roma kraljeva, postoj!

—č—

¹⁾ Νενίκηκας, Γαλιλαΐς — zmagal si, Galilejec!

Pisma iz slovanskih krajev.

II.

(Konec.)

Naposled treba opisati še časni-
 karske razmere poljskega naroda
 v Avstriji. Te so Vam pač dokaj
 znane, zato navajam tukaj le znameniti-
 štejsje pojave.

Časnikarstvo poljsko v Galiciji, kjer
 biva okrog 2,900.000 Poljakov, razpada,
 ako se oziramo na duha ali mišljenje
 njih urednikov in pisateljev, tudi v dva
 dela: na konservativno in liberalno.¹⁾

¹⁾ »Liberalno« velja v onem pomenu, ki
 smo ga označili že preje. Stalna izjema je:
 »Kuryer lwowski«, radikalen list, ostuden,
 ki napada brez sramožljivosti vse, kar je dobro
 in sveto. Židovski ta list je — škoda! — dosti
 razširjen v Galiciji.

V prvi del moramo šteti — ne govoreč o
 uradni, sploh prav dobro urejevani »Ga-
 zeti Lwowski« — že precej stari
 »Czas« in pred nekoliko leti v Lvovu
 ustanovljeni »Przegląd«. Ti časniki
 vneto podpirajo Taaffejevo ministerstvo,
 branijo kolikor morejo finančno politiko
 Dunajevskega, čegar zakon o petroleju
 in žganju (o nafti in vodki) mu je v
 mnogih krajih Galicije napravil nepri-
 jatelj; v verskih vprašanjih postopajo
 odločno katoliško. »Czasu« očitajo celó
 mnogi izmed njegovih pristašev, da se
 daje včasih preveč voditi navodom do-
 hajajočim iz višjih krogov, da ne skrbi